

KURYER LITIEWSKI

W WILNIE DNIA 21. LUTEGO V. S. ROKU 1812

A M E R Y K A

Z Wasingtonu 28 grudnia.

Na sessyi kongressu ziednoczonych stanow w izbie reprezentantow dnia 6 b. m. JPan Porter wniosłszy, aby zdaną sprawę przez wydział związkow zewnętrznych, wzięto pod rozwayę, mówił o rozmaitych w tey mierze przedmiotach. „Wydział, słowasą iego, poczytał rozkazy gabinetu ang. za dostateczną przyczynę do wojny. Jednomyślnem jest zdaniem wydziału, iż gwałty angielskie nas wyzywają koniecznie do wojny, a ta jest iedynym sposobem pozyskania sprawiedliwości. Położenie amerykanow podobne do położenia młodego człowieka, zaczynającego żyć na wielkim świecie, który ieżeli w początkach będzie zawstydzony, ledwo z czasem wziętość swoię ustalić potrafi. Co do handlu, nic ieszcze wydział nie wyrzekł ostatecznie; lecz może Ameryka uderzyć na zasiłki Anglii na lądzie i morzu; przenieść wojnę na własne iey brzegi, a nawet w głąb iey osad, i niszczyć iey handel z osadami. Może Ameryka podbić Kanadę, nader ważną dla Anglii krainę, z której roku przeszłego wyprowadziła naypotrzebniejszych dla siebie płodow za 600 milionow piastrow, naywięcej zaś, w drzewie do budowy okrętow. Tak więc Ameryka trzyma miecz wiszący nad Anglią, którym może ją ranić śmiertelnie. A przeto, wydział postanowił radzić wojnę otwartą, i żeby prowadzona była z całą mocą, na jaką tylko narod zdobyć się może; spodziewa się atoli, iż dziennikarze nie skłonią do rozpoczęcia iey zawcześnie, bo niechce zapraszać przyjaciol niezwłocznego rozpoczęcia wojny na obiad, nim stoł będzie nakryty, nim narod będzie w gotowości do iey prowadzenia.

Na sessyi dnia tego rzeczoną uchwałę wydziału przyięła izba reprezentantow większością 117 głosow przeciwko 11. Na sessyi d. 16 przyięła drugą uchwałę wydziału większością 110 głosow przeciwko 22, względem nowego dodatkowego zaciągu ludzi do woyska liniowego, z obowiązkiem służenia przez trzy lata, i względem wyznaczenia pewney ilości gruntow w kraiach ziedn: stanow dla zachęcenia zaciągu.— Trzecia uchwała wydziału przyięta większością 115 głosow przeciw 16; czwarta większością 120 przeciw 8; piąta, większością 111 przeciw 15; szósta, nakazująca uzbraiać kupieckie okręty, odłożona do dnia innego. Na sessyi d. 17, P. Gheves członek wydziału wniosł: (1 aby upoważnić prezydenta do nakazania naprawy okrętow zdalnych do służby; (2 aby nakazano budować fregaty 38mio działowe; (3 aby prezydent mógł pomnożyć liczbę officerow i maytkow; (4 aby miał sobie wyznaczoną summę pewną na zakupienie drzewa do budowy okrętow wojennych (5 aby wszystkie pieniądze leżące w skarbie, a ieszcze nie przeznaczone, były na powyższe wydatki obrócone. Odesłano te wnioski do roztrząśnienia powszechnego wydziału na dzień następny, iako też wniosek wzglę-

dem dania Prezydentowi miliona piastrow na obronę brzegow. Na teyże sessyi czytano dwukrotnie projekt senatu do prawa wyznaczający po 16 piastrow i po 163 łanow gruntu każdemu zaciągającemu się na lat 5 do woyska. Na sessyi d. 23 odebrała izba poselstwo senatu donoszące, iż senat przyięł projekt do prawa nakazujący zaciąg 25000 ludzi. Na sessyi d. 24 JP. Stan z Nowego-Yorku wniosł, aby w przypadku wybuchnienia wojny z Anglią, zaręczyć osobnem prawem nagrodę maytkom amer. będącym z musu w służbie angielskiej, za każdy okręt angielski opanywany, i do którego kolwiek portu ziedn: stanow przyprowadzony, tudzież pomagającym im do tego. Odłożono tę rzecz do sessyi pierwszego poniedziałku w lutym. Izba reprezentantow nie tylko uchwaliła uznać niepodległość Ameryki południowej, ale nawet chce żądać, aby posłano korpus woyska do tego kraiu dla dopomagania mieszkańcom do odzyskania swobod i wolności.

W chwili, kiedy tylko o samych przygotowaniach do wojny jest mowa w kongresie, pożyteczną rzeczą będzie uwiadomić publiczność o szrodkach obrony nowego Yorku, tego główne o składzie handlu ziednoczonych stanow, tego nayważniejszego, nayludniejszego i naybogatszego miasta w ziedn. stan. Milicyja miasta i hrabstwa składa się z 10 pułkow piechoty, batalionu strzelcow konnych, szwadronu lekkiej iazdy trzech pułkow artylleryi, kompanii artylleryi konney i kompanii weteranow ochotnikow. Działa połowe są bronzowe, zdalne do służby, i w ładunki dostatecznie opatrzone. Oprócz tych, są działa żelazne wielkie w zbroiowni na ruchomych lawetach, tudzież karabiny i inne ryszantki, ale nie wiemy pewnie w jakiej ilości. Na warowniach okolo miasta i zastanaiących ie wysepkach i zamkach jest 290 dział.

Z Meksyku 14 listopada.

Dziś spodziewamy się nadejścia srebra z Guerwarg leżącego o 100 mil od miasta naszego. Podług iednych ma bydź 1600 sztab to jest 800 cetnarow, podług innych 800 sztab czyli 300 cetnarow. Donoszą z Guanoxaco pod d. 6 iż korpus woyska, wynoszący 4000 piechoty i 900 iazdy, pod dowodztwem Jrla Cullaga, pociągnął do Zatomaro, gdzie jest główna siła rokoshanow. Dywizyia Jrla Garico tamże się zbliża. Trzy inne dywizyie vice-króla o mało nie zabrały rokoshanina Garcio mającego 900 iazdy w prowincyi Nowy-Valladolid

Z Vera Cruz 18 listopada

Co chwila ma stąd odpłynąć fregata angielska Hyperion, ale bez pieniędzy, których tu niema i długo nie będzie. Niecierpliwie wyglądamy woyska z Hiszpanii; lecz gdyby przybyło, posłuży iedynie do powiększenia rzezi, od której już około 20000 ludzi zginęło.

BRYTANIA WIELKA

Z Londynu 28 stycznia

Rozmaitego rodzaju z różnych hrabstw wchodzić

zaczęli ze skargami do parlamentu na zatamowany handel i odbył ich rękodzieł. Tak skarżyli się kapelusznicy z Albany; takąż prozbę podali Xciu Regentowi garnarze hrabstwa Stafford. Rzemieślnicy z Notlingham groźnie wołają o zniesienie zawad handlowych, lub zniszczeniem umyślnem grożą; ztąd zdarzają się rozboje i ruiny warsztatów. Liczba zbrodni strasznie powiększyła się w samym Londynie, w przeciągu lat 6 pomnożyła się w stosunku 9 do 14: wszyscy ludzie z handlu i przemysłu żyjący głośno wołają o cofnięcie rozkazów gabinetowych, albo przynajmniej o ich umiarkowanie.

W pismach publicznych pokazał się katechizm polityki ang. w roku 1756 drukowany. Między innymi następujące są pytania i odpowiedzi interessowańsze. Do czego Angliia dąży w pokoju? do oszukania sąsiadów. Co robi w czasie wojny? Sama siebie oszukuje. Dla czego pokoy dla nas korzystny? bo daje nam handel wszystkich innych narodów. Co to jest przyjaciel? jest to czego anglicy nieznają. Dla czego sprzymierzamy się? dla pokazania bogactw naszych. Jacy są najlepsi maytkowie? gwałtem wzięci. Dla czego Angliia zaczyna pierwiey wojnę nim ją wypowie? ażeby się niedziwiono kiedy ją prowadzi po podpisaniu traktatu. (z *Berlińskiego*)

Z W I A Z E K R E N S K I z Warszawy 22 lutego.

Kiedy we Francyi i w Niemczech cała massa izraelitów podciąga się pod iedne prawa obywatelstwa, kiedy wszyscy żydzi zrównani z resztą obywatelów tak co do powinności iakoteż i swobod, Fryderyk August d. 29 stycznia podpisał w Dreźnie względem tego ludu następny wyrok. — „Mając sobie przez ministra naszego przychodów i skarbu przedstawione prozby całego ludu izraelskiego w księstwie naszym warszawskiem zamieszkałego, przez wystanych z każdego departamentu delegowanych oświadczone, aby za przyjęciem ofiarowanej przez nich dobrowolnie, i do skarbu publicznego rocznie wnosić się mającey summy, od prawa popisowego, a zatém od osobistej i czynnej w woysku liniowém służby uwolnieni byź mogli, zważywszy, iż takowa służba, którą poddani nasi wyznania Moyżeszowego za uciążliwą dla siebie poczytują, z innych miar i względów właściwemu celowi obrony pospolitej zle odpowiada; zważywszy, że te obrządki, zwyczaie i nałogi, w domowém i społeczném życiu, któremi Izraelici od całej mieszkańców kraiowych powszechności odrożniać się i odosobniać nie przestają, i które spóźniać im muszą uczestnictwo w używaniu dobrodziejstwa praw obywatelskich, równie i podobnie czynią ich do szlachetnego powołania żołnierskiego mniej zdawnymi, i przekonywają doświadczeniem wielu niedogodności, że ważna sprawa obrony kraiowej ieszcze im nieograniczenie powierzona byź nie może, po wysłuchaniu naszej rady stanu stanowimy. (1. Summę roczną 700,000. zł. pol. przez starozakonnych mieszkańców księstwa warszawskiego dobrowolnie oświadczoną i umówioną, do skarbu naszego księstwa warszawskiego przyjmować dozwalamy. (2. Równie w proporcją wyżej postanowionej rocznej summy ilość pięciomiesięczną od dnia 1 stycznia do dnia 1 czerwca roku bieżącego zł. pol. 201666 gr. 20 wynoszącą, i przez starozakonnych dobrowolnie oświadczoną, do kass skarbowych księstwa Warszawskiego przyjąć zalecamy. (3. Oznaczenie terminów i ilości, w iakich obie summy artykułami poprzedniczemi wymienione, do kass respective powiatowych lub departamentowych wnoszone byź powinny, zapewnienie należytego dla skarbu bezpieczeństwa w pobieraniu tego dochodu, tudzież wydanie instrukcyi i przepisów urzędom depar. i powiatow-

wym w celu zapewnienia się, iż w szczegółowym opłatach rozkładzie wszelka równość i sprawiedliwość zachowana będzie, ministrowi naszemu przychodów i skarbu zalecamy. (4. Od wyyscia niniejszego dekretu, i następnego zaraz rozesłania onego władzom wykonawczym, do których należy, mieszkańcy starozakonni księstwa naszego warszawskiego, iako iuż z pod prawa popisowego wyłączeni, do ciągnięcia losów, a do osobistej w woysku liniowém służby pociągnięni byź nie mają. (5. Wykonanie niniejszego dekretu, który w dzienniku praw ma byź umieszczony, ministrom naszym, w czém do którego należy, polecamy.

Drugi wyrok pod tąż datą, od opłaty cła na komorach i przykomorkach uwalnia wszystkich rzemieślników, fabrykantów, rolników do księstwa wprowadzających się na osadę; byleby mieli od władz mieyscowych zaświadczenie o swoim niepodeyrzanem prowadzeniu się. — Trzecim wyrokiem dnia 1 lutego w Dreźnie podpisanym, dla zachęcenia chowu owiec i polepszenia ich gatunku, ustanowione są iarmarki w miastach Wschowie i Łowiczu w dniach poprzedzających iarmark w Wrocławiu.

Dnia 17 lutego in collegio nobilium XX. Piirów, uroczystym obrzędem zaczęła się wykonywać ustawa Fryderyka Augusta d. 30 września 1811 podpisana ustalająca byt zgromadzenia naukami znakomitego. Z tey okoliczności rozmaite były mowy o pożytkach edukacyi i zasługach XX. Piirów. X. Prowincyał Przeczytański mówił o zaprowadzeniu zgromadzenia tego przez Władysława 4go, o pracach XX. Piirów dla dobra kraiu, i o przemianach iego losu z odmianami kraiowemi. (z *Warszawskięy*.)

z Wieliczki 2go lutego

Wczora odprawił się tu akt uroczystego zdania Cesarzowi austr. administracyi techniczno-ekonomicznej kopalni solnych, na skutek traktatu d. 19 listopada 1811 między dworami Dreźnieńskim i Wiedeńskim zawartego. Wyznaczeni z obu stron kommissarze ogłosili tę umowę i stosownie do niej rozdzielili przedmioty górnicze. Kommissarze sascy przyjęli kontrolnią a kommissarze austr. objęli kopalnie. Na balach wzajemnie sobie danych spełniali wzajemnie zdrowie dwóch panujących monarchów. Między innymi warunkami ieden z nich zapewnia królowi saskiemu 450000 cetnarów soli corocznie.

s Saxonii 10 lutego

Nałożony d. 20 tymczasowy podatek patryotyczny wynosić będzie milion talarów. Do opłaty należą wszystkie stany i osoby. Wszyscy opłacić go muszą w połowie tego roku. Szczególne pożyczki dostarczają resztę sum potrzebnych na opędzenie wielkich wydatków kraiu tego. Tym czasem na skutek uchwał seymowych pracuje kommissyia nad ułożeniem nowego systematu podatkowania. Zasilenie skarbu koniecznie potrzebne. Mieszkańcy też zasługują na względy. Handel, fabryki, rękodzielnie, obrót gotowizny, zupełnie zatamowały się.

s Kassel 7 lutego

Na skutek dekretu Imperatora fr. król nasz rozkazał spisać wszystkich francuzów w królestwie westf. będących. Którzy chcą zostać w Westfalii mają poddać o to urzędowe noty, ażeby król ułatwił im zyskanie pozwolenia, a wszyscy bez wyjątku powinni powracać do Francyi iuż dla zamieszkania, iuż dla uzyskania pozwolenia na mieszkanie w obcym kraiu. — Przedaż dóbr narodowych w królestwie naszym bardzo trudna; potrzeby kraiowe i wydatki skarbowe bardzo są naglące. Z tych przyczyn odroczone termin

wypłaty długu 1810 zaciągniętego od 1go marca do 15 kwietnia. (Zgazety Berlińskiej.)

z Auspurga 4 stycznia

Xiąże saski elektor Trewirski strywy króla saskiego bardzo niebezpiecznie chory: już wziął ostatnie pomazanie. — Hrabia Gottorp był król szwedzki mieszka w Bazylei całę skromnie. — Przez miasto nasze często przechodzą sztafety iakoteż przebiegają gońcy, podług wszelkiego podobieństwa z ważnemi sprawami.

F R A N C Y J A

s Paryża 8 lutego

Dnia 1 lutego podpisał Napoleon kontrakt ślubny między GD Arighi Xciem Padwy, dowodzącą kirysierow gwardyjskich, a damą honorową córką Szambelana Grafa Montesquiou. Także dnia 1go podpisał wyroki że od dnia 1 marca bezpłatnie będzie dostarczana woda wszystkim fontanom Paryżkim. — Innym wyrokiem przeznaczył rozmaite nagrody, 125 t. frankow wynoszące, dla zasłużonych w departamentach anzeatyckich. W Hollandyi uformować kazał towarzystwo macierzyństwa na wzór Paryżkiego. Dnia 4 lutego zgromadziło się tutejsze towarzystwo za rozkazem Imperatorowej w celu obmyślenia sposobow na opatrzenie biedniejszych matek i dzieci przez 3 miesiące zimowe. Z funduszow, przez Imperatora nadanych w ilości 500 t. corocznego dochodu, przeznaczyła Ludwika rozdać 150000, co wystarczy na utrzymanie 13000 osob. Aże dotąd z dochodow stałych od Imperatora nadanych nic niewzięto, przeto Imperatorowa obowiązała się o tym przelożyć swojemu małżonkowi. Ze składek prywatnych żywno 1000 familii. Wczasie urodzenia się króla rzymskiego rozdano 200000 frankow dla ubogich.

Po spaleniu fabrykatow ang. i wytępieniu ich rekordziel na lądzie, komory celne ścisłe postrzegają ażeby żaden towar ang. lub z ich osad pochodzący nieprzecisnął się przez granice. Jeden maytek port. poymany na przeniesieniu iednego woru bawełny, skazany został na utratę wszystkich swoich sprzętow, na zapłatę 100 frankow winy i trzymiesięczne więzienie. Z Lorient donoszą o rozbiciu fregaty ang. przez wiatry wpędzoney na skały *Govivos*. Rybacy pospieszyli na ratunek, i mimo straszney burzy 96 ludzi z pomostu zabrali. Penisze ang. pospieszyły na uratowanie reszty ludzi. Obok tego z Amszterdamu piszą o drugim rozbiciu fregaty ang. od dział 42 i 180 ludzi. Nazywała się *Manilla*: kapitanem był JP Seymour. Miała rozkaz krążyć dniem i nocą iak nabyliżey Texel, dla dopilnowania eskadry tam będącey i dla doniesienia o wyściu iey na morze. Dnia 28 wpędzona za skały strzelać zaczęła na znak ratunku. Maytkowie powiązali beczki próżne i na tym płycie, na morze puscili się. Z dziwną śmiałością holendrzy uratowali 150 nieszczęśliwych a 40 zatoneło. Na dnie fregaty znaleziono 5 maytkow trunkami mocnymi otrutych, tuż przy beczkach, leżących. Fregatę spalono.

s Pau 27 stycznia

Już tu przybywać zaczęli ienci hiszp. w Walencyi zabrani. Naypierwsi stanęli Jrlowie *Blake, Odonel, Zayas, Lardizabal, Miranda, del Ponte, Zea, Bareo, Lerea* i wielu innych znakomitych dowodzcow od piechoty, artylleryi, iazdy, inżynierów. Rzadko na którey bitwie wzięto razem w niewolę tylu naczelników. Za temi przybywa sztab cały 500. officerów różnego stopnia. Zapowiedziano też przechod 14000 żołnierzy, reszta zostanie w szpitalach, albo na wymianę. Zdobyta w Walencyi piękna artylleryia konna przy woysku fr. użytą będzie. Straż fr. odprowadzająca tych iencow nazad powróci do Walencyi i działac będzie przeciwko Kartagenie.

H I S Z P A N I I A

z Sewilli 20 grudnia

Kupy ochotników hiszp. coraz bardziej przerzadzają się i tracą ducha. Kompania przewodników z Xeres zniosła kupę herszta Saldwii. Kompania z Sierra-Morena powróciła do Kordowy z wielu konmi zdobytymi na nieprzyjacielu. Mały oddział dragonów francuzkich z 12go pułku odparł 400 piechoty i 100 iazdy hiszpańskiej, z którei Don Benito Pelli na miasto Alhueerin uderzył. — M. Suchet Xże Albufera zatrudnia się urządzeniem Walencyi. Uspokoiwszy rozruchy uda się na południe dla połączenia się z M. Soult Xciem Dalmacyi. Królestwo teraz podbite liczy blisko miliona ludności. — Słychac o poddaniu się twierdzy Tariffa i ucieczce anglikow na wyspę pod tém miastem leżącą.

T U R C Y J A

Od brzegów Dunaju 1 lutego.

Opinie względem woyny i pokoiu bardzo są rozdwoione i niepewne. Poseł ang. Canning w Stambule rezydujący stara się wysledzić tajemnicę układow, lecz cała negocyacyia iest wielkim dla niego sekretem. Internuncyusz anstr. w Stambule otrzymał order S. Leopolda i tytuł radcy tajnego. Były Admiral Hafitz-Alibasza naczelnik przedniey straży woysk pod Balkanem zbierających się ma bydz mianowany wielkim Wezyrem. Terazniejszy Wezyr Achmet nie wyszedł z Ruszcuka, iak mówiono, lecz statecznie w tey twierdzy zostaje. Woyska zwycięzkie Rossyan zbliżac się zaczęły ku Dunajowi. Kozrew-basza wyiechał do Azji, podług iednych na obięcie wielkorządztwa Bitynii, podług drugich na przyspieszenie marszu woysk azyatyckich. (z Berlińskiej)

R O S S Y J A

S Peterzburga 24 stycznia

Wyszedł prospekt systematyczny literatury w Rosyji w przeciągu pięcio-létnim, od 1801 do 1805 roku; napisany przez Henryka Storch i Fryderyka Adelung. Część 1 literatura rossyyska w St. Petersburgu i Lipsku 1811. Obszerny opis tego dzieła nie może tu bydz umieszczonym, lecz ogólne wnioski zamknięte przy końcu iego dla swey interessowności niemogą bydz opuszczone. W przeciągu tego czasu wyszło z druku w ogulności 1304 dzieł rozmaitych. Liczba oryginalnych między niemi dochodzi do 756, a tłumaczeń iest 548. Wszystkie są złożone z 2175 tomów; w każdym przeto roku drukowano około 435 książek, nie rachując nowych edycyi dzieł dawniejszych. Wiele z dzieł pomienionych wyszło w każdym przedmiocie oryginalnych? a wiele tłumaczeń? z następującego opisu widzieć można. (1 Dzieł umiejętności, 1 orig. i tłumaczenie. (2 Filologicznych 84, z którech 68 orig. a 16 tłumaczeń. (3 Teologicznych 213, 175 orig. 38 tłum. (4 Filozoficznych 22, 5 orig. 17 tłum. (5 Prawniczych 19, 17 orig. 2 tłum. (6 Medycznych 52, 24 orig. 28 tłum. (7 Pedagogicznych 27, 16 orig. 11 tłum. (8 Politycznych 21, 8 orig. 13 tłum. (9 O sztuce wojenney 20, 10 orig. 10 tłum. (10 Historji naturalney 33, 14 orig. 19 tłum. (11 Rzemieślnicznych 61, 39 orig. 22 tłum. (12 Matematycznych 32, 19 orig. 13 tłum. (13 Historycznych 94, 44 orig. 50 tłum. (14 Jeograficznych i statystycznych 74, 57 orig. 17 tłum. (15 Sztuk pięknych 15, 12 orig. 3 tłum. (16 Pięknych nauk 205, 125 orig. 80 tłum. (17 Romansów 210, 35 orig. 175 tłum. (18 Różnych pism literackich 31, 17 orig. 14 tłum. (19 Pism rozmaitego gatunku 52, 35 orig. 17 tłum. (20 Dzienników i pism tygodniowych 23, 21 orig. 2 tłum. (21 Gazet 4, 4 orig. (22 Historji literatury 11, 11 orig. — Tłumaczenia są z 9 różnych ięzyków to iest: z greckiego 22 dzieł, z łacińskiego 20, z francuzkiego 262, z niemieckiego 194 z

angielskiego 24, z włoskiego 1, z szwedzkiego 2, z polskiego 1, z gruzyjskiego 2, wątpliwych 20.—Krytyką literacką zatrudniało się 8 dzienników, lecz żaden szczególnie temu niepoświęcił się przedmiotowi, wyiwszy gazetę moskiewską lubo i ta w rossyjskim pisana języku, krytkowała obce dzieła. Pierwszy dał przykład tego gatunku pisma Karamziu w 1791 roku, zatem przed tem czasem, o którym tu mówimy. Składów drukarskich 15, z których 12 drukarni w kraju: to jest: w Moskwie i St. Petersburgu: z obu wyszło dzieł drukowanych 1224; można zaś połowę tego na każdą rachować; w Kiiowie 42, w Smoleńsku 22, w Woroneżu 7, w Nikolajewie 5, w Kałudze 2, w Rydze 2, w Mitawie 1, w Ekaterinenburgu 1, w Charkowie 1, w Kursku 1, w Permie 1, za granicą 13, w Lipsku 2, w Offen 1. Liczba pisarzy rossyjskich wynosi 366 odiawszy od tej liczby 17 zeszytych przed tym czasem, których 37 dzieł częścią na nowo przedrukowanych zostało, częścią wydrukowanych z zostawionych rękopism, zostanie na ten czas 349 żyjących pisarzy. Liczba pism od nich wydanych wynosi 523 przeto na dwóch pisarzy 3 dzieła wypadnie. Liczba pism bezimiennych wynosi 742. Nie będzie od rzeczy wspomnieć z jakich klas obywateli pochodzą ci wszyscy pisarze, którzy żyli w tym okresie. Rachuje autor między nimi 10 książąt, 6 hrabiów, 3 ministrów, 2 postów przy obcych dworach, 1 generała 2 admirałów, 2 metropolitów, 6 arcy-biskupów, 4 biskupów, 7 archimandrytów, 4 senatorów, 2 gubernatorów, 6 aktualnych sówietników, 10 tajnych sówietników, 5 aktualnych radców stanu, 10 radców, wielu naczelników i dozorców departamentowych i kawalerów wszystkich orderów rossyjskich, co wszystko iak najjaśniej dowodzi ile nauki są szacowne w Rossyji, gdy najwyższe stany bawią się literackimi dziełami. Pisarzy wojskowych 21 a między temi 12 officerów lądowych a 9 morskich. Najwięcej jednak pisarzy liczymy między duchownymi, tak dalece że każdy 8my pisarz jest duchownym. W zbiorze tego pisma 42 wyrachowano, to jest: 28 zakonników a 16 świeckich księży. Uczonych z powołania 94 iako pisarzy wspomnianych widzimy; to jest 12 członków akademii nauk, 27 lekarzów, 13 professorów i doktorów uniwersytetu moskiewskiego, 1 z Derpskiego, 2 z Charkowskiego, 4 Professorów medyczno-chirurgicznej akademii St. Petersburgskiej, 2 professorów pedagogicznego instytutu, 5 nauczycieli korpusu kadetów, 14 nauczycieli w seminariach i gymnazjach, 5 utrzymujących pensyie i prywatnych nauczycieli, nakoniec 10 studentów, z których dwóch uczyło się w Getyndze; niezajmując tych, którzy się nie podpisali iako też uczniów z pensyi w uniwersytecie moskiewskim. Między pisarzami mamy 2 księgarzów i 9 kupców iako też rękodzielników. Prócz tego 2 kommedyantów i 1 wolny rolnik. Nymocniej zastanawia wszystkich 37 cudzoziemców piszących po rossyjsku, między którymi jest 32 Niemców rachując razem Inflanckich, 2 Francuzów, 1 Włoch, 1 Szwed, i 1 buchar. Pięć kobiet w tym czasie wślawiło się piórem, a między temi nawet jedna Niemka rodowita. W całym tym okresie 9 umarło pisarzy. Z pomiędzy 268 pisarzy, których dzieła na rossyjski przetłómaczone język 26 tylko żyło w Rossyji a z tych 4 urodziło się. Między 10 tłumaczami dzieł rossyjskich, 8 jest Niemców, 1 Francuz, i 1 z nowych Gréków. Z pomiędzy tych 8 Niemców 1 tylko urodził się w kraju, 3 żyje dotąd, a 3 opuściło ten kraj, ieden nawet nigdy nie był w Rossyji lecz w Niemczech tego nauczył się języka. Z pomiędzy 30 dzieł rossyjskich 29 na niemiecki przetłómaczone język, ztąd najjaśniej widzieć można, iż

Niemcy naybardziej staraia się daż poznać obcym literaturę rossyjską, do której postępku sami naygorliwiej przykładaią się. (*Zuschauer.*)

Różne wiadomości

W bibliotece Imperatorskiej w Paryżu, wynaleziono tłumaczenie łacińskie optyki *Ptolomeusza*, którą miano już za zatraconą: przełożył ją z języka arabskiego *Amiratus Eugenius Siculus*. *P. Delambre* krótką treść oney czytał instytutowi. Cała książka zawiera wiele ciemney metafizyki, niektóre objaśnienia fizyczne w podobnymże rodzaju; błędne systema o wzroku, które dokładniej wyłożyli *Euklides* w swej optyce i *Kleomed*; nakoniec kilka prawdziwych twierdzeń matematycznych, lecz długim i nudzącym sposobem dowiedzionych. Z drugiej strony to jest godne uwagi, że *Ptolomeusz* tak dokładną posiadał wiadomość o refrakcyach astronomicznych, w czem nierównie daley postąpił iak *Tycho*, *Kepler*, *Hewel* i wszyscy astronomowie przed *Cassinim*. Powtóre że równie dokładnie zna iak my teraz, łamanie się promieni wpadających z powietrza na wodę i szkło. Podaje nawet na to tablice wszystkich kątów wpadania, od 10 do 10 stopni wykalkulowane, przyłączaiące naukę robienia podobnych tablic naygruntowniej na doświadczeniu wspartą. — Te Tablice nie wiele się różnią od podanych przez *Newtona*; mała zaś różnica ztąd mogła pochodzić, że *Newton* wybrał wodę deszczową a *Ptolomeusz* wody zwyczajney używał, i że szkło *Newtona* ordynaryjne, nie dochodziło gęstości i czystości szkieł starożytnych:

W kronikach Bonońskich na końcu 13go wieku na karcie 324 jest wzmianka o iednym zakonniku *Bonaparte*, pogrzebionym w r. 1293 w kościele *S. Maryi*. Zakonnicy poczytując go za świętego wystawili mu grobowiec z napisem. „*Archa Buonaparti, Corpus tenet ista beati; Multos sanavit; et sanctos esse probavit.*“

Towarzystwo umiejętności w Paryżu, ogłosiło daż nadgrode na posiedzeniu publicznym w roku 1814 w styczniu, za wyrachowanie stwierdzone doświadczeniem, sposobu rozdzielania się elektryczności na powierzchni dwóch ciał elektrycznych tak odłączonych iako też połączonych n. p. na powierzchni 2 kul naelektryzowanych, i przy sobie położonych. Dla ułatwienia zadania nie pragnie towarzystwo iak tylko wyrachowania przypadku, gdy elektryczność na obu powierzchniach tegoż samego jest rodzaju. Powtóre na nowo podaje toż towarzystwo pod rozwałę dawne zadanie co do wykładu matematycznego teoryi vibracyi elektrycznych powierzchni, i porównania iey z doświadczeniem. Roboty będą przyymowane do 1 października 1813. Obie nadgrody będą w medalu złotym wartującym 3000 frankow.—

Wydawca dziennika fizycznego w Paryżu, czytając wzmiankę o działaniu, mocney bateryi galwanicznej na węgle, wydaiącym coś podobnego do dyamentu, wyraża, iż ma w swoim gabinecie dyament kryształizowany, w którym można widzieć wiele czarnych kropek do węgla podobnych.

P. Herschel czytał bardzo uczone pismo w towarzystwie londyńskim o pokazującym się ostatnią razą komecie, uważaiąc iego tak nazwane jądro postrzegł płaszczyznę daleko iaśniejszą od innych części, która znacznie od srzodka oddaloną była, której światło często odmieniało swe natężenie. Za pomocą wielkiego teleskopu zapewnił się, że jądro rzeczywiscie było ciałem planety, a reszta atmosferą komet. Dnia 28go października, gdy kometa na 114 milionow mil oddalony był od ziemi, wyrachował iego srzednicę że 428 mil ang. wynosi.